

30. helluntain jälkeinen viikko, keskiviikko

Päivän epistola

(Hepr. 10: 1 – 18)

”Veljet, laissa siis on vain varjo tulevasta, paremmasta todellisuudesta, ei sen varsinaista ilmentymää. Vaikka lain määräämät uhrin toistetaan vuodesta vuoteen, laki ei ikinä pysty tekemään pysyvästi täydellisiksi niitä, jotka astuvat Jumalan eteen. Muutoinhan uhraaminen olisi lopetettu. Jos ne, jotka ottavat osaa jumalanpalvelukseen, olisivat jo kerran tulleet puhdistetuiksi, heillä ei olisi enää mitään syntejä tunnollaan. Mutta uhrin päinvastoin muistuttavat synneistä joka vuosi. Mahdotontahan on, että härkien ja pukkien veri poistaisi synnit. Siksi Kristus sanoo maailmaan tullessaan: - Uhreja ja lahjoja sinä et halunnut, mutta sinä loit minulle ruumiin. Polttouhrit ja syntiuhrit eivät sinua miellyttäneet. Silloin minä sanoin: Tässä olen. Niin kuin minusta on kirjakääröön kirjoitettu, niin olen tullut tekemään, täyttämään sinun tahtosi, Jumala. Hän sanoo siis ensin: ”Uhreja ja lahjoja, polttouhreja ja syntiuhreja sinä et halunnut, ne eivät sinua miellyttäneet”, vaikka näistä uhreista on laissa määräykset. Mutta sitten hän sanoo: ”Tässä olen. Olen tullut täyttämään sinun tahtosi.” Hän siis kumoaa nuo määräykset asettaakseen niiden tilalle Jumalan tahdon. Tämän tahdon mukaisesti meidät on pyhitetty ainutkertaisella uhrilla, kun Jeesus Kristus uhraisi oman ruumiinsa. Jokainen pappi seisoo joka päivä toimittamassa jumalanpalvelusta ja uhraa kerran toisensa jälkeen samat uhrin, jotka eivät milloinkaan voi poistaa syntejä. Kristus sitä vastoin on uhrannut yhden ainoan syntiuhrin ja asettunut pysyvästi istuimelleen Jumalan oikealle puolelle. Hän odottaa siellä, kunnes hänen vihollisensa pannaan korokkeeksi hänen jalkojensa alle, sillä hän on jo yhdellä ainoalla uhrilla tehnyt pysyvästi täydellisiksi ne, jotka pyhitetään. Tästä todistaa meille myös Pyhä Henki. Ensin näin: - Tämän liiton minä teen heidän kanssaan tulevina aikoina, sanoo Herra: minä asetan lakini heidän sydämeensä, kirjoitan sen heidän sisimpäänsä. Ja sitten: - Heidän syntejään ja vääriä tekojaan minä en enää koskaan muista. Missä synnit on annettu anteeksi, siellä ei enää tarvita syntiuhria.”

Tekstissämme verrataan toisiinsa monia uhreja ja yhtä ainoaa uhria. ”Laissa on vain varjo tulevasta” osoittaa, että laki jollain tavoin kertoo tulevasta, mutta ei kerro siitä kaikkea. Vuosittain toimitettu sovituspäivän (Jom Kippur) uhri ei poista syntiä, sillä se on etukäteisvarjo tulevasta Jeesuksen uhrista. Nykyinen suomennos, verratessaan tulevaa Vanhan testamentin lakiin, sanoo: ”ei sen varsinaista ilmentymää”. Aikaisemmissa suomennoksissa asia on määritelty näin: ”ei itse asiain olemusta” ja ”ei itse hyvyyden olento”. Kreikkalaisessa tekstissä on sana ”eikon”, siis kuva (ikoni) ja useissa erikielisissä käännöksissä on käytetty sanaa kuva. Ortodoksinen jumalanpalvelus on kuva tästä tulevasta. Se on yhdistynyt iankaikkiseen todellisuuteen ja on osallisuutta tulevaan Jumalan

valtakuntaan. Tämä johtuu siitä, että se on osallisuutta Kristuksen vapaaehtoiseen kärsimykseen ja kuolemaan, joka voi vapauttaa meidät kuolleesta ja vääristyneestä olemisestamme. Me saamme mahdollisuuden olla Jumalan kanssa.

Jos sovituspäivän uhri olisi vaikuttava, sitä ei tarvitsisi toistaa. Jeesuksen uhri on ainutkertainen, se tapahtui yhden kerran ja sitä ei toisteta. Todettakoon, että Kirkon käsityksessä ehtoollisen sakramentti on uhri, mutta siinä ei toisteta mitään. Se on osallisuutta Kristuksen suorittamaan uhriin. Sovintopäivän uhri muistutti synneistä, mutta ei poistanut niitä.

Kristuksen tullessa maailmaan Hän ilmaisee tehtävänsä. Jumalalle eivät kelpaa ”uhrit ja lahjat”. Jumala on antanut Hänelle ruumiin ja Hän on tullut tekemään Jumalan tahdon. Tässä kirjoittaja lainaa Psalmeja (Ps. 40: 7 – 9). Uhrien tilalle tulee Jumalan tahto. Jumalan tahdon toteuttaminen on Jumalalle kelpaava uhri. Jumalan tahdosta ja eläinuhrien toimimattomuudesta kertoo myös profeetta Samuelin kirja (1. Sam. 15: 22), Psalmien kirja (Ps. 50: 8 – 15), profeetat Jesaja (Jes. 1: 10 – 17), Jeremia (Jer. 7: 21 – 26) ja Hoosea (Hoos. 6: 6). Kristuksen kohdalla se merkitsi Hänen matkaansa uhriksi meidän puolestamme. Jakeessa kahdeksan luetellaan uhreja: ”Uhreja ja lahjoja, polttouhreja ja syntiuhreja”. Luettelon tarkoituksena on tuoda esille kaikki erilaiset uhrit, jotka nyt korvautuvat Kristuksen ainutkertaisella uhrilla. Matteus kertoo evankeliumissaan, kuinka Kristus itse toteaa: ”Armahtavaisuutta minä tahdon, en uhrimenoja” (Matt. 9: 13; 12: 7).

”Tämän tahdon mukaisesti” tarkoittaa Jumalan tahtoa. Tämän tahdon toteuttaa Kristus. Näin Hän kuolemallaan uhraa itsensä. ”Meidät on pyhitetty” tarkoittaa, että meidät on puhdistettu ja tehty täydelliseksi Kristuksen verellä.

Teksti ei aseta vastakkain jumalanpalveluksessa toimitettavaa uhraamista (eukaristia, ehtoollinen) vaan osoittaa, että ensin on Jumalan tahdon noudattaminen ja sitä seuraa ylistys (jumalanpalvelus). Todellinen Jumalaa miellyttävä uhri edellyttää vapaaehtoista ihmisen suorittamaa uhria, ei tyhmän eläimen teurastamista. Paras esimerkki tästä on Kristuksen vapaaehtoisesti antama uhri meidän puolestamme.

”Jokainen pappi seisoo joka päivä toimittamassa jumalanpalvelusta ja uhraa kerran toisensa jälkeen samat uhrit.” Nyt kirjoittaja ei ole enää sovintopäivässä, jolloin ylimmäinen pappi toimitti uhrin, vaan Jerusalemin temppelin päivittäisissä jumalanpalveluksissa. Syntejä heidän uhrinsa eivät poistaneet. Kristuksen ainoa uhri sen sijaan toteuttaa sen. Kristus toteutettuaan uhrin on pysyvästi Jumalan oikealla puolella. Siinä on vastakkain Kristus istumassa valtaistuimella ja Hänen ainutkertainen

uhrinsa sekä juutalainen pappi seisomassa temppelissä. Kristus on tässä kuningas, joka on suorittanut loppuun uhrin. Kirkko tekee toistuvasti joitain asioita (esim. toimitetaan liturgia), mutta Kirkko ei toista Kristuksen uhria vaan tulee osalliseksi Kristuksen ainutkertaisesta uhrista.

”Hän odottaa siellä” kertoo tästä ajasta. Kristuksen taivaaseenastuminen on tapahtunut, Hän on Jumalan oikealla puolella ja odottaa toista tulemistaan maan päälle. Kuvaus tästä löytyy Psalmeista (Ps. 110: 1). Heprealaiskirje ei paljasta, kuka tai ketkä ovat Hänen vihollisiaan, Paavalin mukaan he ovat ”valta, mahti ja voima sekä kuolema” (vrt. 1. Kor. 15: 24 – 26).

Hänen uhrinsa tekee täydelliseksi ne, jotka pyhitetään. Heillä on pääsy Isän luo. Kristus pyhittää heidät ja tekee heidät täydellisiksi. He tulevat pyhitetyiksi yhdessä Kristuksen kanssa. Uusi liitto on perustettu.

Profeetta Jeremia jo totesi, että Jumala tekee uuden liiton Israelin kanssa ja asettaa lakinsa heidän sydämiinsä ja antaa anteeksi heidän rikoksensa eikä muista heidän syntejään. (Jer. 31: 31 – 34). Tämä merkitsee syntien anteeksiantamista (vrt. Room. 11: 27; Hepr. 8: 10, 12) ja syntiuhrin toimittamisen tarpeettomuutta. Tämä kaikki toteutuu Kristuksen uhrin kautta.

Päivän evankeliumi

(Mark. 8: 30 – 34).

”Siihen aikaan Jeesus varoitti opetuslapsiaan ankarasti kertomasta hänestä kenellekään. Sitten Jeesus alkoi selittää opetuslapsille, että Ihmisen Pojan täytyy kärsiä paljon. Kansan vanhimmat, ylipapit ja lainopettajat hylkäävät hänet, ja hänet surmataan, mutta kolmen päivän kuluttua hän nousee kuolleista. Hän puhui tästä aivan avoimesti. Silloin Pietari veti hänet erilleen ja alkoi nuhdella häntä. Mutta hän kääntyi, katsoi opetuslapsiin ja sanoi ankarasti Pietarille: ”Väisty tieltäni, Saatana! Sinun ajatuksesi eivät ole Jumalasta, vaan ihmisistä!” Jeesus kutsui väkijoukon ja opetuslapsensa ja sanoi heille: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua.”

Ennen tätä tekstiä Pietari oli tunnustanut Jeesuksen Messiaaksi. Nyt Jeesus kieltää opetuslapsiaan puhumasta tästä kenellekään. Ensinnäkin opetuslapset eivät vielä ymmärtäneet, mikä messiaan tehtävä oli. Toiseksi, jos kansa olisi pitänyt Jeesusta (vääränlaisena) messiaana, se olisi haitannut Hänen todellista tehtäväänsä. Väärä messias oli siis kapinoitsija, joka toimisi väkivalloin Rooman

valtaa vastaan. Mikään ei saisi estää Jeesusta suorittamasta tehtävänsä ristillä pelastaakseen maailman.

Nyt Jeesus aloitti selittämään opetuslapsilleen Ihmisen Pojan tehtävää. Hän ei käytä itsestään tässä yhteydessä termiä messias vaan kutsuu itseään ”Ihmisen Pojaksi”. Hänen ”täytyy kärsiä” kertoo Jumalan pelastussuunnitelman toteuttamisesta. Kolme ryhmää aiheuttavat tämän: kansan vanhimmat, ylipapit ja lainopettajat. Fariseuksia tässä ei mainita. Ylösnousemus tulisi tapahtumaan kolmantena päivänä, tälle aikamääritteelle löytyy vastakaikua Vanhasta testamentista. Profeetta Hoosea kertoo Herran toiminnasta: ”kolmantena päivänä nostaa meidät ylös” (Hoos. 6: 2). Profeetta Joona oli kalan vatsassa kolme päivää ja yötä (Joona 2: 1).

Pietari ymmärsi väärin messiaan tehtävän. Hän ei halunnut Jeesuksen joutuvan kärsimyksiin tai kuolemaan. Hänen ajatuksensa oli ihmisten ajatus, tai, se oli Jumalan vastustajan ajatus. Sen takia Jeesus kutsui Pietaria nimellä Saatana, tai tarkemmin ottaen, Hän kutsui Pietaria ”vastustajaksi”, sillä sana saatana merkitsee vastustajaa. Saatana olisi voittanut, jos Kristus ei olisi kärsinyt. Silloin pelastus ei olisi tullut mahdolliseksi ihmisille.

Alkukirkossa tuskin olisi keksitty nimittää Pietaria ”Saatanaksi”, sen takia tämä maininta lienee oikea. Jokainen, joka kieltää Jeesuksen kärsimyksen, kuoleman ja ylösnousemuksen, on Saatanan puolella (Matt. 4: 10), Kristuksen vastustaja. Kutsumalla Pietaria Saatanaksi Jeesus osoittaa, että väärä näkemys Hänen messiaanisuudestaan on kiusaus (Job: 1 – 2, Sak. 3: 1 – 2).

Jakeen 33 suomennos on osittain ongelmallinen. Nyt käytössä oleva toteaa: ”Väisty tieltäni, Saatana!” Aiemmat suomennokset on tehty samalla tavoin. Mutta jae voidaan kääntää myös toisella tapaa. UT2020 käännös toteaa: ”Sinun kuuluu seurata minua, Saatana!” Varhaisessa kirkossa asia ymmärrettiin juuri tällä tavalla. Jeesus kutsuu Pietaria vastustajaksi (saatana), jonka tulee tulla (takaisin) Jeesuksen seuraajaksi ja seurata Jeesuksen tahtoa, ei vastustaa sitä. Pietarin ei tule ajatella sillä tavoin, kuin ihmiset (tässä tilanteessa) ajattelevat.

Jakeissa 31 – 33 Jeesus opetti kohtalostaan pienelle joukolle opetuslapsia. Nyt Hän puhuu julkisesti isommalle joukolle, joiden joukossa oli myös Pietari: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua.” Roomalaisessa yhteiskunnassa ristiinnaulitseminen oli häpeällisin tapa toteuttaa kuolemantuomio. Ristiinnaulittava sai kantaakseen ristin poikkipuun (ei koko ristiä), jonka hän kantoi sen pylvään (tai puun) luo, johon hänet

ristiinnaulittiin. Jeesuksen aikana tai roomalaisvallan aikana kuuli ja lukija tiesi tämän ja ymmärsi, mitä ristin kantaminen merkitsi: kuolemaa.

Samanaikaisesti on huomattava, että kuolemaa ei saa etsiä. Ristin ottaminen merkitsee sitä, että kuoleman mahdollisuus totuuden tai rakkauden takia voi kohdata Kristuksen seuraajaa, mutta ei merkitse automaattisesti marttyyrikuolemaa. Eri ihmisille risti voi merkitä eri asiaa. Se merkitsee oman itsekkään minän kieltämistä ja Jumalan tahdon toteuttamista. Ristin ottaminen ei ole loppu, vaan se merkitsee tämän langenneen maailman voittamista Jumalan valtakunnan vuoksi.

Jos teksti otetaan kirjallisesti niin, että se merkitsee Kristuksen seuraajille kuolemaa, niin lopputuloksena olisi, että kaikki Hänen seuraajansa kuolisivat ristillä. Silloin Kirkko olisi tuhoutunut. Ristin ottaminen voi siis merkitä kuolemaa, mutta tässä se on siis ymmärrettävä myös vertauskuvallisesti.